

Д. С. Коротков

ПЕРСПЕКТИВИ КОНЦЕПЦІЇ «М'ЯКОЇ СИЛИ» У ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ СТРАТЕГІЇ УКРАЇНИ

Актуальність теми обумовлена подіями стосовно військового, економічного та дипломатичного конфлікту між Україною та Росією на початку 2014 р. Російська військова агресія змушує переглянути основи як військової доктрини України, так і впровадження нових концепцій у зовнішньополітичній стратегії України.

Поява нових концептів та їх впровадження у дискурсивному полі різних наук представляє великий інтерес для дослідників. У сучасному політологічному дискурсі, стосовно використання зовнішньополітичних доктрин державою, використовують концепти: «жорстка сила» (hard power), «м'яка сила» (soft power) та розумна сила (smart power). Тема використання саме стратегії «м'якої сили» у міждержавних відносинах та її сутності дуже популярна та актуальна в останні роки і в Україні. Зазначимо, що питання можливості та необхідності використання цієї стратегії нашою державою в сучасних умовах залишається відкритим.

Концепт «м'яка сила» був запроваджений американським політологом Дж. Найєм і викликав значну зацікавленість в наукових колах різних країн. Ця стратегія трактується як здатність отримувати бажаний результат більше через привабливість (attractive power), ніж через примус та підкуп і, фактично, передбачає використання класичного інструментарію PR у міжнародних відносинах. Формується новий геополітичний простір з новою стратегією. «М'яка сила» реалізується через такі складові, як: по-перше, культура; по-друге, політичні цінності; по-третє, зовнішня політика. Необхідно зазначити, що дослідник стосовно саме теорії не сформував чогось принципово нового. Різні способи впливу на свідомість, методи ненасильницької обробки владних та інших груп відомі давно. У сучасний час незважаючи на видиму прагматичність міжнародного порядку денного, який акцентований на

використанні державами військової сили як пріоритетного засобу забезпечення власної національної безпеки, не можна не помічати посилення впливу «м'яких» інструментів дії на систему міжнародних відносин. У сучасних умовах помітно зростає роль гнучких чинників, посилюється вплив політики «м'якої» сили у міждержавних відносинах.

В українському політичному дискурсі проблема сутності політики «м'якої сили» та можливості її використання Україною у зовнішньополітичній діяльності дуже актуальна. Водночас відкритим залишається питання щодо шляхів реалізації Україною політики «м'якої сили». На думку української дослідниці Н. Нікулішин умовно можна виокремити три тематичні підходи до визначення змісту «м'якої сили». Перший орієнтується на культурну політику, враховуючи освіту та спорт, а два інших – демократичні цінності та публічну дипломатію у широкому її розумінні. Дослідниця вважає, що очевидною є доцільність реалізації вітчизняної «м'якої сили» саме через культурну складову. Але, у зв'язку з військовим конфліктом з Росією з початку 2014 р., необхідно переглянути саму перспективу використання політики «м'якої сили» України в міждержавних відносинах. Автор, вважає, що весь потенціал цієї концепції вже вичерпаний і є необхідність обмеження використання цієї концепції (інформаційно та фінансово) за пріоритетом на іншу – «жорсткої сили». Мова йдеться про те, що політика «м'якої сили» повинна використовуватися для підвищення свого позитивного іміджу для інших країн. Зовнішньополітичний вектор України вже чітко визначений – це вступ до Європейського Союзу і тому політика «м'якої сили» нашої держави направлена саме на країни європростору, але в умовах жорсткої інформаційної війни з Росією і в країнах Європи. Стосовно запровадження Україною цієї політики на країни колишнього СРСР, то нас очікує, по-перше, жорстока конкуренція з боку Росії (і в першу чергу в майбутньому стосовно Білорусі), та, по-друге, розбіжність з менталітетом нації тих країн, де було б актуальним проведення політики «м'якої сили» (насамперед країни Середньої Азії та Закавказзя) та специфічне їхнє відношення до демократичних цінностей.

Необхідно звернути увагу на інструментарій цієї політики, завдяки якому вона формується та використовується державою. «М'яка сила» ґрунтується на таких ресурсах, як культурно-ціннісна привабливість, привабливість національно-державної економічної моделі розвитку, привабливість політичної моделі. Стосовно України, інструментарії привабливості економічної моделі розвитку не є ефективними та поки ще безперспективні.

Культурно-ціннісна привабливість виражається у формуванні тренду країни. Мова йде стосовно закладів культури та інформаційно-культурних проєктів, які формують імідж України і за допомогою яких держава впливає на образ та менталітет української нації за кордоном. Для того, щоб задіяти весь іміджевий потенціал нашої держави, необхідні продумана державна інформаційна політика й чітко спланована брендінгова кампанія, а це потребує часу та значних фінансових витрат.

Україна вже використала у повному обсязі головний свій інструментарій політики «м'якої сили» - політичні цінності та привабливість політичної моделі. Основа «м'якої сили» України - громадянське суспільство. «Помаранчева революція» 2004 р. та «Революція гідності» 2014 р. - це знакові події сучасної України та головний інструментарій стратегії «м'якої сили». Ці події сформували позитивний імідж України в країнах Європростору і є необхідність обмеження використання цієї концепції (інформаційно та фінансово) та надавати пріоритет іншій – «жорсткої сили». Концепція «м'якої сили» ефективна тільки в країнах із значним військовим та економічним потенціалом. Події в Україні показують, що для забезпечення своєї національної безпеки для держав «другого ешелону» пріоритетним є формування своєї військової могутності, яка завжди служила основним показником сили і престижу держави.